

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

z Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára :
1 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak
koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra
(Kornis-utca 4. sz.)

Isten dicsérete.

A Dávid Ferencz Egyletben Kolozsvárt február hó 20-án tartott felolvasó gyűlésen olvasta fel veteran költőnk. Érdekességét fokozza az a nevezetes tény, hogy Nagy Lajos tanár, és egyházi főjegyző ur éppen a 100-ik felvasó volt a Dávid Ferencz Egyletben Kolozsvárt tartott felolvasásokon.

Valameddig élek,
Gondolok és érzek,
Mig szívem megdobban,
Ajkamon egy hang van:
Rólad zeng csak énekem
Édes atyám Istenem.!

Mert te vagy Uristen
Mindenekben minden,
Testi, lelki élet,
Csak általad éled;
Rólad zeng hát énekem
Édes atyám Istenem.

A tavasz virága,
Fa gyümölcsös ága,
Szőlő édes fűrtje

Mustnak drága szűrtje;
Tőled vannak Istenem,
Rólad zeng hát énekem.

Mennyi jót én tettem,
Mennyi jót elvettem,
Öröm, áldás itt-ott,
Mind tőled származott:
Rólad zeng hát énekem
Bölcs vezérem Istenem!

Mindig benned hittem
Most sincs másban hitem,
Hit, Remény, Szeretet:
Minden hozzád vezet;
Rólad zeng hát énekem.
Szent atyám én Istenem!

Nagy Lajos

A nagy ünnep.

Talpra magyar, hí a haza.

Rabok legyünk, vagy szabadok,
Ez a kérdés.

Álmodtam. A föld megmozdult, az éjjel nappallá változott, az alvók fölébredtek, a gyávák bátorrá lettek, a gyermekek nagykoruvá, a némák beszédesekké.

Mindenki megindult, mindenki fölfelé sietett, mindenki az égre nézett (a napbavágyó földre nem tekint).

Mint mikor a bibliai korban az istenek fiai az emberek leányait feleségül vették és születtek az óriások, úgy most is egyszerre nagyok és óriások népesítették be a magyar földet.

Ugy van, azt a szép álmot a magyar földről álmodtam, annak szivéből emelkedtek az óriások, a kiknek csodás ifju hőse ajakáról elszállott a varázsige:

Talpra magyar, hí a haza!

Az ifju csak álmoképben, szent regében tudja maga elébe varázsolni azt a csodás nagy eseményt, a mely olyan volt itt a földön, a milyen volt ott az égben, midőn az Ur kimondotta: Legyen világosság!

És lett világosság! És lett új ég, új föld.

Mai kor gyermekei, kiknek csak a hir szól ama nagy dologról, jöjjetek föl a nagy ünnepre márczius 15-re és ott, akkor kérdezzétek a régiektől, hallgassátok ajkukról a teremtés szavait:

„Sebes folyóban nem kergeti sebesebben a hullám hullámot, mint özönlenek egymásra az újabbnál újabb hírek, az európai döntő eseményekről, oly eszmék s vágyak teljesültéről, oly ígéknek legszebb, legbámulatosabb alakká testesültéről, miket a legmerészebb ember- és honbarát is csak titkon, s avatlan szemektől elrejtve ápolta sovárgó s oly kínos fájdalokkal küzdő keblében.

Boldogok mi, a jelen ujjáteremtő korszak gyermekei, hogy a népek, közelebről tulajdon népünk, az egykor oly szép, oly dicső magyar nemzet ujjászületési napjait megérhettük s e napok üdvös gyümölcseit is már-már szaggatjuk. Oly sok hű kebel emésztődött el e szép napok után epedő vágyak tüzeiben s annál nagyobb a felelősség terhe is ránk nézve, hogy a százados küzdelmek gyümölcsöző eredményeit s a kedvező sorsnak ugyszólva ingyen ajándékát megbecsüljük, magunkat többé oly bűnös tespedési álomba, mint eddig, sülyedni és sülyesztetni ne hagyjuk.“

Ez a szózat 1848-ban a Brassai Sámuel tollából a Vasárnapi

Ujság márcziusi számában jelent meg. Azért idéztük, mert éreztetni akarjuk az akkori keblek szivdobogását, mert akarjuk, hogy feldobogjon minden ma élő szív, midőn a márcziusi nagy napok szellője megindul. Azt akarjuk, hogy a mostani nemzedéknek egyetlen tagja is ne kerülje el hatását annak a szellemnek, a mely szabaddá, nagygyá tette a magyar nemzetet 1848 márczius 15-én.

A testi rabság lánczait lerázták, fegyverré kovácsolták az akkori nagyok. Azt hiszitek, hogy most nincs láncz, nincs békó, a melyet le kellene ráznunk. Van, még súlyosabb is! Van láncza a szellemnek, van békója a haladásnak. Nézzetek szét a haza völgyein és rónáin, ott, a nol ti vagytok. Nem köt-e le egy zörgő láncz, a társadalmi előítélet, a könnyelmű dölyf, a léha munkátlanság, a vásári hazudozás, az üres fecsegés láncza, hogy ne élhessetek lelketek magasra törő vágyaival, hogy ne dolgozhassatok szivetek sugalma szerint a haza javára. Nem érzitek-e, hogy bizonyos vezérek a vakság sötét fátyolát tartották szemetek elébe és lázadásra ingerelnek az édes haza ellen.

Kik most az urak és kik a jobbágyok? Az-e ur, a kinek földje, pénze vagy tolla van, az-e jobbágy, a ki ezeknek szolgálja?

Rabok legyünk vagy szabadok,

Ez a kérdés.

Vigyázzatok, mert miként a béke, ugy a szabadság is vészesebb, mint ellenfele.

Ifju nemzedék. Keresd fel a most ötven éve elhunytak sirját, hallgasd meg a nagy napoknak még élő egy-két ősz bajnokát. Tanuld meg tőlük, mi a szabadság! Tanuld meg, mi a hazaszeretet, tanuld meg, mi az önfeláldozó munka s tégy egy szent fogadást, hazádnak Istenén kívül nem fogsz imádni mást.

Legyen egy szép ünnep márczius ünnepe. Legyen föltámadás a halálból, legyen ébredés az álomból, legyen ismét egy szép, dicső örömnünpünk.

B. Gy.

A belvilág.

— Elmélkedés. —

A fenndobogó szív soha sem marad sokáig ugy, hogy ne halljon valamely új hívó szózatot, valamely távoli kiáltását Istennek, néha még álmában is. Ezt követőleg azonnal félbeszakítja a pihenést és elindul valamely új, hű szolgálat útjára. Ha még fennebb tekintünk, látjuk azokat, a kik soha sem pihennek, mig az erkölcs munkáját be nem végezik, kik az elha-

tározás útján nem ismernek pihenést; a kiknél tehát a változás azonnali és állandó; a kik a jót csak azért cselekszik, hogy meglássák a jobbat, és a jobbat csak azért tekintik, hogy megvalósítsák azt, szóval, a kik gyöngébbek arra, hogysesm őket változtatni lehetne, hivebbek, hogysesm panaszra fakadjanak, odaadóbbak, hogysesm pihenésre gondoljanak; kiknek imádságok a tett, tettök szüntelen vágyódás fönnebb, fönnebb.

Martineau.

I m a.

Népek és nemzetek Istene, hadak ura és békesség angyala, téged imádunk, ki felhoztad ős atyáinkat Kárpát szent bérczére, megtartottad ezer hosszú éven át és megáldottad bátor szívvvel, nemes lélekkel, vitéz karral, és karddal. Óseinknek vére a pirosló rózsán, a róna kalászában visszasugárzik, békességre szólit, munkára bátorit. A megnyert szabadság bőv áldást áraszt szét a tudomány csarnokában, a hit csendes templomában, a miveltség útain. Boldog, a ki szabad hazában szabad életet él a kunyhóban, a szűk hajlékban éppen úgy, mint a tágas palotákban. Boldogok vagyunk mi, kik a szabad földet szabad kézzel mivelhetjük s a művészetet és ipart virágozóvá tehetjük. Boldogok vagyunk, hogy szabadságunk szent ünnepén, a márcziusi tavasz derületén imát zenghet énekünk hozzád Urunk Istenünk. Köszönjük neked vitéz nemzetünket, köszönjük áldott hazánkat és nemes szívé alkotmányos királyunkat, köszönjük házunkat és annak népét, kikkel megáldottál, hogy minket szeressenek, hogy mi őket neveljük a haza szolgálatára, a téged dicsőítésre. Adj hazánknak békességet, szívünknek tisztaérzést, boldogságot most és minden időben. Amen.

Mi a boldogság?

Mi a boldogság? — kérded kedvesem,
Hir, kincs, gyönyör bírása talán?
Vidám ifjuság borutlan ege?
Vagy nyugalom éltünk alkonyán?

Ime e pár sorban megfejtem neked:
A nyelvtanok főnévnek tudják,
De a való életben ige,
Emlékezettel ird a multját.

És a jövőjét *reménynek* nevezd,
Akarod tudni, hogy van a jelen?
Biz én azt már magam sem tudom,
Mert *hiányos* íge, — kedvesem.

Végh Mátvás.

Az elkormosodott énekeskönyv.

Árverezés volt a faluban; a falu derék kovácsa, Ambrus mester, halt meg 's mivel nem voltak közeli rokonai, összes vagyona a szegények javára dobra került. Ez volt az ő végakaratata. Nehezen megrakodva tértek haza egy nap késő délutánján a szerencsés vásárlók.

Az iskolamester is ott volt az árverezésen s lassan ballagott végig a falun iskolájába. Ott egy paraszt találkozott vele, ki egy ágyat emelt a vállán, melyet szintén az árverezésen vett.

Jó estét, mester ur, szintén vett valamit?

Adjon Isten jó estvét Halász uramnak is! igen vettem én is valamit.

Mutassa csak!

A másik nagy fontosan a zsebébe nyult s egy ócska énekeskönyvet huzott ki abból. „Ez az *én* kincsem“.

A paraszt bámulva tekinti meg az ócska könyvet, nagyon rongyos volt. Látszott, hogy sokat forgatták, a bekötési tábla már csak nagyon lazán tartotta össze leveleit, melyek még hozzá nagyon elvoltak kormosodva. Fejcsóválva adja vissza s kezeit törli meg. Régi salabakter biz az! Rajta van még az öreg kovácsmester keze nyoma.

Épen ezt szeretem s szerfelett épületes. Ön már nem ismerte az öreg Ambrus mestert? Nem? Hísz egészen új ember ezen a vidéken. Mesélek azért róla valamit önnek.

Lássa — kezdé az iskolamester — ennek az embernek, ki oly igen elhagyatva halt meg, évekkel ezelőtt nagy családjá volt, egy derék felesége és öt igen kedves gyermeke. Ekkor három nap alatt ragadta el feleségét a halál. Nagymérvű tüdőgyulladás döntötte őt korai sirba. Ez rettenetes csapás volt, de ő megvigasztalódott gyermekein, a kikben minden boldogságot talált. Így mult el három év, midőn gyermekei is meghaltak, mind az öt egy hét alatt, roncsoló toroklobban. Akkoriban többször látogattam meg Ambrus mestert. Majdnem megtebolyodott szegény s öngyilkosságon járt az esze. Egy napon midőn úgy tetszett mintha az ördög tanácsolná néki, hogy vegyen kötelet vagy pisztolyt, egy más hangot vélt hallani, mely

ismét azt tanácsolá neki: „Vedd az énekes könyvet!“ És ezt meg is tette. Éjnek idején sokszor órákig ült a könyv mellett és sirt és imádkozott s végül erőt s bátorságot merített abból, keresztjének elviselésére. Éveken át harczolta meg a hitnek harczát a kétségbeeséssel. Nem egyszer hagyta ott a műhelyt, kalapácsot, midőn elhagyottságán töprengett, oly nagyon vett erőt rajta nagy bánata, hogy a szobába kellett futnia, hogy egy vigasztaló éneket olvasson végig. Utoljára a műhelybe is elvitte a könyvét s kinyitva tette azt maga elébe. Ha aztán ismét marczangolta szívét a fájdalom, mindjárt ott kéznél volt a vigasztalója, Nézze csak Halász ur! A szenvedés és vigasztalás énekeit nem kell soká keresni. Hol az egész lap fekete a kormos ujjaktól, ott lesz bizonyosan a „*Bizzad minden utadat*“ és „*Mind jó a mit Isten tészén!*“ kezdetű ének. Azért vettem meg ezt az ócska könyvet 10 krajczárért. Higyje meg többet ér 2000 frtnál is. Nem fogok belőle olvasni, csak ráakarok nézni néha, hogy intőjelül szolgáljon nékem. Ha egyszer elakarnék csüggedni az élet szenvedései s küzdelmei közt, melyekből biz nekem is kijut néha, akkor emlékeztessen ez az elkormosodott könyv engemet is, hogy mi teszi a szegény embert kitartóvá egész végig. És most mondja csak nem igazi kincs ez a könyv?

Igy szóló a hűséges tanító s kezet nyujtva búcsuzott a másiktól.

Halász gazda mélyen elmerült gondolataiba és soha sem felejtkezett el a kormos énekes könyvről. Hazamenve elékereste a magáét és elénekelte gyermekkori zsoltárát:

Szívemet hozzád emelem
És benned bizom uram!
És meg nem szégyenítetttem
Nem nevet senki rajtam.

N. után szabadon.

Grátz Mór.

A most bezáruló február hónap nevezetes lesz az unitárius nők munkássága történelmében. A Dávid Ferencz Egylet Választmányja nőtagjai egy lelkes felhívást intéztek az unitárius lelkésznékhez. Sok szép gondolat, sok üdvös terv, sok lelkesítő szó van abban a levélben. Ha mindenik lelkészné melegen fölkarolja, szívére veszi és édes gyermekének tekinti a gondolatot és a nemes, szép célt, nem sok idő múlva valamivel több lesz

a boldogság, nagyobb a vallásosság egyházunkban, hiveink között. Epekedve várják a felhívást kibocsátó nők az első választ és a következőket. Milyen szép, milyen nemes dolog lesz, ha az unitárius lelkésznéket ott fogjuk látni a munkában férjeik oldala mellett. Hogy megpezszdül a vallásos élet, hogy megélnékül az erkölcsi érzet!

A lelkésznők útján a többi nők is megfogják ismerni a Választmány nőtagjai fölhívását, mi most csak figyelmökbe kívántuk ajánlani.

Törvényjavaslat

a lelkészi jövedelem kiegészítéséről.

1. §. A latin, görög és örmény szert. kath. lelkészek jövedelmének (kongruájának) kiegészítése jelenleg rendezés alatt lévén, míg ezen rendezés be nem következik, a legszűkebb anyagi viszonyok között lévő ezen lelkészek jövedelmének ideiglenes kiegészítésére a törvényhozás az államköltségvetésben megfelelő külön összeget fog felvenni.

2. §. A törvényesen bevett többi vallásfelekezet 1898. évi január hó 1-ig már rendszeresített lelkészi állásainak jövedelme az állampénztár terhére évi 800, illetőleg 400 forintra egészítetik ki és a kormány ezen határozat végrehajtására a jelen törvényben megállapított módon és időben utassittatik.

Az új lelkészi állások jövedelme csak akkor egészítettetik ki évi 800, illetőleg 400 forintra, ha a vallás- és közoktatásügyi miniszter az új lelkészi állás szervezését az illető felekezet előterjesztése alapján indokoltnak tartja.

3. §. A 2. §-ban meghatározott jövedelmi kiegészítés igénybe vétele végett a lelkészek illetékes felekezeti főhatóságuk, illetőleg hitközségi előljáróságuk útján a szükséges adatok bemutatása mellett a jelen törvénynek hatályba lépésétől egy éven belül a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fordulhatnak.

Az 1898. évi január hó 1-ig már rendszeresített oly lelkészi állás, mely ezen egy év alatt be nem jelentetett, jövedelmi kiegészítésben nem részesíthető, kivéve azt az esetet, a midőn a bejelentés azért nem történt meg, mert a tényleg alkalmazott lelkész a 4. §-ban előirt képesítéssel nem bírván, 800 forintig terjedő jövedelmi kiegészítésre igényt nem tarthatott és jövedelme az öt megillető 400 forintot meghaladta.

A lelkészi jövedelmek kimutatása végett már eddig beszolgáltatott adatok annyiban vehetők figyelembe, a mennyiben azokat a vallás- és közoktatásügyi miniszter elfogadhatóknak találja.

4. §. Jövedelmének 800 forintra való kiegészítésére csak azon lelkésznek van igénye, a ki igazolja azt, hogy az illető hittudományt valamely hittani intézeten a hazai középiskola 8 osztályának elvégzése után, nyilvánosan vagy magánulon legalább 3 évig tanulta és ez utóbbi esetben valamely hittani intézeten vizsgát tett, továbbá hitfelekezete részéről szabályszerű lelkészi képesítést nyert.

5. §. A 4. §-ban körülírt minősítést nem igazoló lelkész jövedelme csak 400 frtig egészített ki.

Ha azonban ily lelkész az említett minősítést később igazolja, az igazolás napjától számítva jövedelme 800 forintig fog egészítettetni.

Azon körülmény, hogy valamely jövedelmi kiegészítéssel ellátott lelkészi állás birtokosa 800, vagy 400 forintig élvezette a jövedelmi kiegészítést, az utódra nézve figyelembe nem vehető; e tekintetben mindenkor a 4. §-ban körülírt minősítés lesz irányadó.

6. §. Ugy a 800, mint a 400 frtig terjedő jövedelmi kiegészítésre csak olyan lelkész bir igénynyel, a ki magyar állampolgárságát igazolja.

7. §. Nem részesülhet jövedelmi kiegészítésben és ha részesül, azt elveszti az oly lelkész, a ki:

a) jogerős büntetőbirósági ítélet hivatalvesztésre szóló mellékbüntetéssel sújtatott, a büntetőbiróság ítéletének jogerőre emelkedésétől kezdve a hivatalvesztés időtartama alatt;

b) a ki állásához nem méltó súlyos erkölcsi vétséget követ el, vagy államellenes magatartást tanusít és e miatt büntetőbirósági ítélettel vagy fegyelmi uton elmarasztalva lett, a meny nyiben a büntetőbiróság szabadságvesztés büntetésre ítélte, a szabadságvesztés büntetésének tartama alatt és a büntetés kiállításától egyébként a büntetőbirósági ítélet vagy fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének, illetőleg a 9. §-ban említett miniszteri határozat keltének napjától számított 3 évig.

Ha pedig a jelen §-nak b) pontjához képest már elmarasztalt lelkész, az ott említett 3 év alatt vagy azután, ezen b) pontban említett erkölcsi vétség vagy államellenes magatartás miatt büntetőbirósági ítélettel vagy fegyelmi határozattal újból elmarasztalva lett, a jövedelmi kiegészítést a jelen szakasz harmadik bekezdésében megjelölt időponttól kezdve személyére nézve végleg elveszti.

Mi tekintendő államellenesnek: azt az 1893. évi XXVI. t.-cz. 13. §-ának utolsó bekezdése határozza meg.

8. §. Ha jövedelmi kiegészítésért a vallás- és közoktatás-

ügyi miniszterhez illetékes hatósága útján oly lelkész folyomodik, a ki ellen a 7. §-nak b) pontjához képest erkölcsi vétség, vagy államellenes magatartás miatt kifogás emelhető, a vallás- és közoktatásügyi miniszter az illetékes felekezeti hatóságot, ha ez fegyelmi uton még nem határozott, a fegyelmi eljárás megindítására szólítja fel és ily esetben csakis az eljárás befejezése és az eredménynek hozzá történt bejelentése után intézkedik a jövedelmi kiegészítés megadása vagy megtagadása iránt.

9. §. Ha kiegészített jövedelemmel bíró lelkész ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt erkölcsi vétség, vagy államellenes magatartás miatt alapos panasz emeltetik, a vallás- és közoktatásügyi miniszter az illetékes felekezeti hatóságot a fegyelmi eljárás megindítására felszólítani köteles.

Ha a felekezeti hatóság a felszólítás daczára az illető lelkész ellen a fegyelmi eljárást foganatba nem tette, a vallás- és közoktatásügyi miniszter a felszólítás kézbesítésétől számított 3 hónap elteltével a kiegészítési összeg megvonása iránt határoz.

Ha a felekezeti hatóság fegyelmi határozata az illető lelkészt a panasz alapos volta daczára állásában meghagyja: a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll a rendelkezésre álló adatok alapján a jövedelmi kiegészítést a 7. §. b) pontjában foglalt rendelkezéseknek megfelelően megvonni.

A jövedelmi kiegészítés megvonását kimondó miniszteri határozat az illetékes felekezeti hatóságok fegyelmi ítéletének egyéb rendelkezéseit nem érintheti.

10. §. A lelkészi jövedelem kiegészítése az állami költségvetésben e célra fölvetett javadalmazás terhére 9 év alatt történik és pedig az első három év alatt fokozatosan a 2. §-ban említett összes lelkészek jövedelmének 600, illetve 300 frtra, a további 6 év alatt fokozatosan 800, illetve 400 forintra.

11. §. A jövedelmi kiegészítés megállapítása céljából a jövedelmek és kiadások bevallásánál a következő alapelvek irányadók.

(Folytatása következik.)

KRIZA SÁNDOR.

Kriza Sándor, a nagyajtai fényes multu, népes unitárius egyházközség derék ősz lelkésze, Kriza püspök testvéröccse, február 19-én Nagy-Ajtán néhány heti szenvedés után meghalt. Az ige elnémult annak ajkain, ki a kolozsvári ekklesiában mint

segédpap pár évig, s mint nagyajtai lelkész 46 évig hirdette az Isten országának evangéliumát. Hívebb szolgája az Urnak, derekabb tagja az unitárius papi testületnek egy sem volt, mint Kriza Sándor. Én mindig különös tisztelettel bámultam benne a kötelesség tudásnak megtestesült papját. A nagy-ajtai gyülekezet bizonyos fölényes büszkeséggel tekintett az ő nagy papjára, mert 46 eszendőn keresztül talán egyetlenegy vasárnapot, egyetlen egy hétköznapot is el nem mulasztott, hogy templomba ne ment volna.

A szószékben minden vasárnap teljesen kidolgozott, gondosan leírt beszédet olvasott fel, melyek telve voltak eszmével, evangéliumi melegséggel. Gyülekezete különös áhitattal halgatta urasztali agendáit, melyeken legtöbbször költői szárnyalást vett az ő ideális lelke. Szobájába elvonulva folyton olvasott. Klasszikus műveltségű ember volt. Híveivel való érintkezése soha sem nélkülözte a papi méltóságot s a lelkipásztori gyöngéd leereszkedést. A világ zaja és mámore soha sem csábították úgy el, hogy palástja méltóságáról egy perczig is megfélekedett volna. Híveit, a családokat ritkán látogatta, de el nem hanyagolta s akár ezek körében, akár más helyen ha megjelent, nemes alakja, mindig tiszteletet parancsolt. Kellett volna őt látni, ismerni minden falusi papnak, hogy lássa, minőnek kell lenni a papnak s miként lehet és kell őrizkedni az elközönségesedéstől. Öltözködésében is mindig választékos. Makula nélküli papias öltözetben — mondhatni — gavallerosan jelent meg mindig a világ előtt, akár sétára, akár szolgálatba ment. A világot nem gyűlölte, de a magába vonult életet nagyon szerette. Ki házánál megjelent, rendkívül kedvesen fogadta s azzal csakis komoly dolgokról beszélt. Szavaira a mit kimondott, vagy leírt rendkívül vigyázott s innen van, hogy soha az ő ajakáról sem egy helytelen, sem egy rosszul alkalmazott szót hallani nem lehetett. Róla elmondhatni, hogy irásában, szónoklásában, öltözködésében s az emberrel való társalgásában egyaránt valódi aesthétikus volt. Költői, nemes, ideális egyéniség. Ez tette őt egy kifogástalan jellemű, puritán becsületességű pappá és emberré! Rokonait, ha megjelentek nála az ő classikus uriasságával s nemes jó szívének sok kedves megnyilatkozásával fogadta. Egyetlen

világi foglalkozást szeretett, a méhészetet. Ezt nagyban és szakszerűen művelte. Nem tartozott soha azon papok közé, kik a sovány papi javadalmazást felpanaszolják. E tekintetben is példát vehetünk tőle.

Ugy is mint pap, ugy is mint ember, egyaránt biztosította magának a nagyjait gyülekezet könnyeit és kegyeletét, pap-társainak nagyra becsülését. Lapunk részéről e sorokban tesszük Kriza sirjára a kegyelet koszoruját.

Emléke legyen álldott!

Simó János.

A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai Kolozsvárt.

1885 márczius 18-tól 1898 február 20-ig.

A Dávid Ferencz Egylet Kolozsvárt már tizenkét év óta hirdeti a tudomány, ismeret, a vallás, erkölcs és a neveléstan szép és magasztos elveit. A főiskola kapuit az Egylet felnyitotta a közönség előtt és tanítványai gyanánt szívesen látta a nőket, férfiakat, a fiatalság mindkét nemét.

Az egyetemi tanár kivel csak elvétve vagy legfennebb az érettségén volt találkozásunk elhozta a D. F. Egyletbe érett tudománya gyümölcseit és itt népszerű alakban Kolozsvár közönsége elébe tárta. A püspökünk, theol és gymn. tanáraink a vallás és hittudomány, a nevelés és oktatás magas és mély eszméit és elveit hol párbeszéd, hol könnyű előadás alakjában elmondották hogy értse meg mindenki és tanuljanak, a kik tudni vágnak.

Ennél is tovább ment, a hivatalnokot, a köznapi embert, a hírlapíró ide hozta a főiskola száz éves falai közé bölcsességet és életet hirdetni.

De többet merészelt és tett ez mindezeknél is; a tudomány asztala mellé ültette a *nőt*, kezébe adta a tollat, hogy szóljon szíve szerint, a társadalom, a család és az élet nagy és nehéz kérdéseiről, melyeknek fő terhe és legsúlyosabb előitélete az ő vállára nehezedett. Száz felolvasó között 12 nő, tehát egy tizedénél több. Nem igazságos arány de kezdetnek elég főleg ha az utolsó évek kimutatására tekintünk a hol gyorsabban következnek egymás után. A hatásban föltétlenül túltettek férfi társaikon nemcsak azért mivel köteles tisztelet környezte, hanem azért is, mivel a nő olyan oldalról, olyan fölfogással tekint a dolgokra a milyennel a férfi nem rendelkezik. Az anya érzése, a leány

gondolkozása a nők problémái mások, mint a mieink, s meg aztán kiérzik hangjukból, hogy új és némileg szokatlan helyük van a felolvasó asztal mellett. Hódolattal ismerjük el, hogy dicsőséget szereztek a D. F. Egyletnek és elégtételt a női nemnek.

A ki csupán a címeket vizsgálja is tájékozhatja magát a felől, hogy mily széles körben és mennyire a szép és hasznos érdekében mozgott a száz felolvasó.

1887. 1. Dr. *Bartók István*: Vallásos és orvosi dualismus.
Köváry László: A család és a családtagok hivatása a keresztény társadalomban.
Kelemen Albert esperes: A népiskolai vallástanítás jelen állása és jövő reformja.
1887. *Kovács János*: A vasárnap megünneplése Angliában és Amerikában.
5. *Boros György*: Dávid Ferencz kolozsvári papsága.
Dr. *Brassai Sámuel*: Vallás és hit.
Ürmösi Kálmán: A vasárnapi vallástanítás jelen állása és jövő reformja.
Dr. *Brassai Sámuel*: Melyik az igazi tudomány (első felolv.!)
Dr. *Hegedüs István*: A lélek halhatatlansága a klasszikus irodalomban.
Dr. *Bartók István*: A pap, mint az egészség öre.
Urmössy Lajos: Magyar társadalom, irodalom és művészet.
Ozv. Vass Miklósné: Egy nő a nőkhez.
1888. *Kovácsi Antal*: Luxus a nevelésben.
Grätz Mór ev. lelkész: Egy reformátor (Luther.) családi körében.
Fanhgné, Gyujtó Izabella: Az anya.
Kozma Ferencz: A vallásos nevelésről.
Köváry László: A fejedelmi udvarok élete.
Boros György: Templomba járás és nem járás.
Kozma Ferencz: A felnőttek oktatása.
Dr. *Brassai Sámuel*: A jövő vallása.
Gál Miklós: Egyházunk jelen helyzete és némely feladatai.
Dr. *Concha Győző*: Az angol egyházi viszonyok.
Urmössy Lajos: Irodalmi viszonyok az 50-es években.
Dr. *Felméry Lajos*: A nevelés- tudomány köréből.
Grätz Mór: A családi élet köréből.
1889. Dr. *Lázárné, Kasztner Janka*: A rómaiak családi élete.
Kovácsi Antal: A nevelés és tanítás új jellege.
Abonyi Árpád: Örök hazánk. (Költemény.)
Boros György: A templomba járás és nem-járási okai.
Dr. *Nagy Mór*: Zsoltárok. (Ford.)
Iszlai Márton: Énekgyűnk és énekeskönyvünk kérdése.

- Dr. *Brassai Sámuel*: A Buddhizmus.
Ürmösy Lajos A kisdédóvodák.
Grätz Mór: Egv reformator (Luther) hitvese.
Boros György: Háboru. (Családi kép.)
1890. *Kovácsi Antal*: Jótékonyág és jótékony intézetek.
Dr. *Lázár Gyula*: A középkori jótékony intézetek.
Pákey Lajosné: A beszéd zenéje.
Dr. *Felméry Lajos*: A nevelés újabbkori elméleteiről.
Éjszaki Károly: Vallásos szokások régen és most, különös tekintettel a búcsujárásokra.
Ferercz József: Vallásos dolgokról. (Jézus)
Dr. *Brassai Sámuel*: Krisztus istensége.
Dr. *Szlávik Mátyás*: A reformatio és a renaissance;
Grätz Mór: Krisztus és szent Péter (legenda).
Csifó Salamon: Mik a D. F. E. fiók-egyletek teendői, hogy feladatuknak megfelelhessenek?
1891. *De Gerando Antonina*: A művészet szerepe a nevelésben.
Kovácsi Antal: Állam és egyház.
Nagy Lajos tanár: „Évfordulóra“ (költ.).
Dr. *Lánczi Gyula*: A középkor hitvilágából.
Jékey Aladár: Vita után. (költ.)
Dr. *Brassai Sámuel*: A fegyelemről (franciából).
Dr. *Haller Károly*: Erkölcsünk.
Kovácsi Antal: A vallás erkölcsi élet előmozdításának eszközei.

(Vége következik.)

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Boér Gergely** zenetanár ki a kolozsvári fikepezdében már 25 év óta tanít, és a ki a mult évben egy monstre koncerttel mindenkit bámulatra ragadott, szép kitüntetésben részesült: Király c felsége az arany érdemkeresztet adományozta. Boér G. a zenetanításban páratlan nagy sikert ért el, miért nemcsak tanítványai, hanem Kolozsvár közönsége is osztatlan tiszteletben és becsülésben részesítette. Örvendünk, hogy a legfelsőbb figyelem is feléje fordult s kívánjuk, hogy a kereszt legyen neki könnyű, kedves és kedvébresztő. Növelje az ifjakat, finomítsa az izlést, terjessze a művészetet még sok sok ideig.

— **Az egyházközigazgatási** törvényjavaslat tárgyalását a főtanárszilag kiküldött bizottság márczius 6-án fogja megkezdeni Kolozsvárt. Az unitárius egyházban nagy érdeklődés mutatkozik a bizottság működése iránt. Az új szervezet megkészítése mellett legnagyobb gondot fog adni az a kérdés, hogy a főtanács tagjai (350—360) mostani számát lehet-e és helyes lesz-e leszállítani?

— **Protestans papok memoranduma.** Nagybőra az erdélyi részekből a prot papoknak egy 16 tagból álló bizottsága kereste fel Bánffy Dezső miniszterelnököt, Wlasic Gyula vallás és közokt. minisztert és Szilágyi Dezsőt a képv. ház elnökét, hogy az általuk beadandó kérvényt pártfogá-

sukkal támogassák. A miniszterelnöknél Kiss Lajos étfalvi lelkész; a mozgalom vezetője egy beszéd kíséretében nyújtotta át a kérvényt, melynek tárgya a lelkész fizetés rendezése Beszédében a lelkészek sanyarú helyzetét és a hívek elégtelenségét (a termény fizetés miatt) tárgyalja. A miniszterelnök megköszönte a bizalmat, mellyel hozzá fordultak. A vallás- és közokt. miniszternél Varga Lajos beszélt hivatkozva a prot. papok áldozatkészségére, mellyel szolgálni tudtak és szolgáltak is bármely időben a hazának. Miniszter a küldöttséget azzal bocsátotta el, hogy a viszonyokhoz mérten a legjobbakat remélheti. A ház elnökét Létay Domokos unitárius lelkész kérte fel a küldöttség nevében, hogy a benyújtott törvényjavaslat keresztülvitelét befolyásavál mozdítsa elő a papi kar érdekének megfelelőleg Szilágyi megígérte, hogy az igazán méltánylandó ügy érdekében, minden lehetőt meg fog tenni. A törvényjavaslatot közöljük, annak tartalmával lapunk más helyén fogunk foglalkozunk.

— „**Én unitárius vagyok.**“ Egy vagy talán két embert kivéve még mindenkiről azt hallottam, hogy büszke volt unitáriusságára. Ez a maga rendjén van. Mindenki szeresse és becsülje azt a mije van s legkivált unitáriusságát. Nem régen egy ifju ember kitünően jellemezte magát is, vallását is. Szavazni ment az urna mellé és beadta szavazatát. Az elnök megakartá tappintani az övétis mint a másokét, hogy vajjon nem kettő-e egy helyett. Az ifjunak az elnöki eljárás feltűnt s miután a szavazatja már az urnában volt így védelmezte magát: „Kérem én unitárius vagyok“ én nem szoktam csalni. A felelet oly nyílt és őszinte volt, hogy az elnök meg volt nyugodva a szavazat sorsa felől.

— **Székely fiuk elhelyezése.** Felhívjuk olvasóink figyelmét a m. vásárhelyi kereskedelmi- és iparkamara, azon humanus intézkedésére, mely szerint minden évben sok székely fiut szokott ipari műhelyekbe és kereskedésekbe elhelyezni. A kamara felbuzdúlva az eddig elért sikeren elhatározta, hogy az idén is folytatja elhelyezését. A felvétetni szándékozók kérvényeiket, kellő melléklettel (keresztlevél, iskolai, orvosi és újraoltási bizonyítványok) a vármegyék főispánjaihoz márczius 20-áig nyujtsák be. Felvétetnek a 13 életévet betöltött és 16 életévet meg nem haladott 4 elemi osztályt végzett fiuk. A kik kereskedésbe szándékoznak lépni azoknak 2 gymnasium. vagy polgári osztály elvégzése szükséges. Bővebb felvilágosítást a szolgabíróságok, körjegyzőségek, lelkészek, tanítók és községi előljáróságok nyujtanak.

— **Nyilvános köszönet.** Özvegy Menyhárt Mózesné, szül. László Mária urnő, a homorodvárosfalvi községi és unitárius iskola részére egy vasuti 15. kiló nehézségű kis harangot vásárolt, (7 frt 50 kr. leszállított áron). Már korábban ajándékozott az egyházközségnek egy drb. szántót a mesteri jövedelem pótlásául. Mindkét rendbéli adományáért mind az iskolaszék, mind az eklézsia, hálás köszönettel, méltányló elismeréssel adózik. Ezen áldozatja legyen kedves Isten előtt is. Városfalva, 1898. Febr. 11. Máté Lajos tanító.

— **Nyilvános köszönet** A kidei unitárius egyház-község papiháza újból építésére a következő kegyes adományozások és jó cselekedetek gyakoroltattak: gondnok Szász Ferencz ur 8 ablakhoz és tokokhoz, egy ajtóhoz szükségeltető faanyagot, a fedélhez 3000 zsendelyt, a kéményhez 80 drb. téglát a filegoriához párkány köveket, ennek kipádimentumozásához köveket faragtatott, egy bányából 12 öl követ, 100 forintot kamat nélkül, a míg az egyház vissza fizetheti, s az urasztalára egész évbe kenyeret és bort már számos éveken át ő szolgáltat: összesen mintegy 42 frt 80 kr. értékben. Fülöp Mózes az építkezésnél felmerülő fuvarozással és némi épület fanyagok 11 frt 20 kr. Biró András gondnok 10 frt 60 kr. Biró

Ferencz 7 frt 90 kr. Biró János, Gergely és Zsigmond 9 frt 50 kr. Biró Simon 5 frt 40 krt. Mely kegyes jótékonyágokért fogadják minnyajan egyházunk nevében is hálás köszönetünket. Kide 1898. Febr. 10. Fülöp Mózes lelkész. Biró András gondnok.

— **Zoltán Miklós meghalt.** Született Kraszna-Horvátiban 1835-ben, hol atya Zoltán Mihály udvarbíró volt, 1855-ben neveztetett ki Martonosba mesternek, itt négy évig tanított, ekkor Hévizre hívták s ott működött 36 évig s így összesen 40 évig szolgálta egyházát és hazáját. Nehéz hallása miatt korábban akarták nyugdíjaztatni; de nem akart munkája mellől távozni, míg 40 évet nem szolgál, ekkor önkényt kérte nyugdíjaztatását. Mult év sept. hava 12-én bucsuzott az egyháztól és községtől az evangélium ezen szavaival „Atyám elvégeztem a munkát.“ Jan. hó 28-án béfejezte szerény, munkás életét, hátra hagyván özvegyének és négy gyermekének a keserűség és bánat mély érzetét. A népnevelésnek szerény munkása volt Zoltán Miklós hévizi községi tanító, ki hivatalát betöltő akarat erővel nemcsak rendelkezett, hanem azt fényesen érvényesítette. Héviz község minden vallású lakói, kiket tanított, egyaránt tisztelték. Bánásmódját a gyermekek rajongásig szerették. Valami bűvös talizmánja volt, melylyel a gyermekeket egytől-egyig magához csalogatta. Ha az utcán, utfélen látták, hozzá futottak, mintha mindenik gyermeknek édes atya lett volna. Nemcsak az iskolában szerették, tisztelték hanem a mezőn, a gazdaságban is Kicsiny gazdaságával tartotta fenn családját, a mely a maga nemében minta gazdaság volt. A ki akart gyakorlatias, rendszeres minta gazdaskodást tanulni, az sok szépet és jót tanulhatott. Mint család apa az övéi közt szigorú, de azért az övéit hően szerette. A legkisebb kihágást sem tűrte fenytés nélkül, de a fenytése szeretettel párosult. Cselekedeteivel, s még ezekhez sok hasonlókcal anyira megnyerte a szomszéd községek szász és román ajku lakóit is, hogy temetése alkalmával megkönnyezték.

Mátyás J.

— **A Kriesch-féle Dávid Ferencz képből még van egy pár példány szerkesztőségünknel.** Darabja 2 frt.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai. Kolozsvárt február 6-án és 20-án tartattak meg. Nemes örömmézzel van eltelve minden egyleti tag a ki részt vett e két összejövetelben, hogy az egylet teljesen elérte czélját. A közönség érdeklődése oly nagy mértékű volt, hogy a főiskola nagy termében nem fértek el azok a kik megjelentek. Még a nőket sem tudtuk mind leültetni. A közönség most már a városi élet szükségletei közzé sorozza a D. F. E. felolvasásait. A felolvasók mintegy nemes versenyre kelnek a közérdekű tárgyak megválasztásában és kidolgozásában. Két nő Heinrich Józsa, a nőképezde derék igazgatónője a nagy leányokról, Pollák Lajosné jeles írónő a mai kor szelleméről tartottak felolvasást kiváló gondnal és meglepő eredménnyel. Grátz Mór ev. lelkész rövid rajzát és Nagy Lajos tanár egyik költeményét most közöljük, Nagy Gyula tanár a nála szokásos élénk megfigyeléssel és humorral mutatta meg hogy minden emberben van egy bizonyos neme a szépézésnek. Pallós Albert polgári leányiskolai igazgató a mult század végé... és a jelen elején uralkodó közoktatási eszméket rajzolta, szaktudóshoz illő készülettel és kitünő irói erővel. A női énnekkar kellemes hymnusjai meghatók és elragadóak voltak. Mennyi érzés, mennyi báj abban a gyöngéd női hangban! Helybeli lapjaink nagy elismeréssel szöllottak a felolvasásokról, mi köszönetet mondunk a közreműködőknek a kedves szolgálatért.

A D. F. E. estélye. Márczius 5-én 8 órakor lesz a D. F. E. házi estélye mely concerttel kezdődik és tánczczal végződik. A concertben Rigó Anna k. a. zongorával Girsik Gyula ur énekkel, Hadházi Sándor ur előadással, Gyulay Ilonka kisasszony zongorával, Popini Nándor ur czimbalommal fognak közreműködni. Lesz még egy hegedű is de ennek a mesterét nem szabad előre elárulnunk. Meglepés lesz. Az estély iránt oly rendkívüli érdeklődés mutatkozik a milyent ritkán lehet látni. A rendező bizottság nagy előrelátással gondoskodik mindenről és mindenkiről hogy az Estély kedves és emlékezetes legyen. A főtanácsi bizottság tagjaira számítnunk, de jönnek mások is a vidékről.

Az egylet pénztárába f. é. jan. 26-tól február 24-ig rendes tagsági díjat fizettek; Göncz Mihály Árkos, Sárdi Lőrincz Kolozsvár, Unitárius Egyházközség Vilonya, Perczel Ferencz Budapest, Király István Toroczkó, Fodor Ferencz Kolozsvár, Gruber József, Szánthó György, Székely K. József, Raffaj Zsigmond Verespatak, Csiki Károly Kolozsvár 98-ra, Székely László Torda 90—99-re, Kozma Elek A.-Siménfalva 98-ra, Boros Sándor Kolozsvár 94—97-re, Bedő Gyuláné Gy.-Szt.-Miklós 97-re.

Előfizetői díjat fizettek: Tarcsafalvi Pál Mészki 97-re, Kiss András Somogy-Csurgó 96—97-re, Springmann Ferencz, Sebes Pál Budapest, Deák József Sarkad 98-ra. Lőrinczy Dezső Fogaras 96—97-re, Csiki István Sz.-Keresztur, Simó Ferencz, Szinte Ferencz Budapest, Simonfi Márton Meran 98-ra.

Tanulói díjat fizetett: Andrasovszki Géza Kolozsvár 98-ra.

A maroskőri fiók-egylet pénztárába fizettek: Májay Gábor 96—97-re Gál Gábor, Gál Ferencz 97-re, Lucze Lajos Akosfalva 95—97-re, Hadnagy József Csókfalva, Fekete József, Cseh Mihály, Sófalvi Márton Nyomat, Kelemen Árpád Kaál, Fazakas Lajos Ny.-Szentmárton, Filep Domokos György Albert Iklánd 98-ra. Rédiger Géza, Szabó Lajos Szabéd 97-re, Nagy Benedek Ny.-Szereda 98-ra, Csókfalvi, Ny.-Szlávalói, Ny.-Gálfalvi, Ny.-Szmártoni, Vadadi, kaáli, Iklándi, N.-Ernyei, M.-Szkirályi unitárius egyházközségek, Hadnagy Dénes Csokfala 93-ra.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Sárdi Lőrincz Kolozsvár 50 krt, Springmann Ferencz Budapest 1 frtot, Perczel Ferencz Budapest 1 frtot Sebens Pál Budapest 1 frtot. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1898. febr. hó 24-én.

Gálfai Lőrincz,
egyleti pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. Simó András urnak. Cs.-Sz. A beküldött 16 nevet köszönjük s kérjük éber figyelmét jövőben is tartsa meg az U. K iránt — **Lőrinczi B.** tanító ur Hkflva Kérjük a mult évről hiányzó lap számait egy levelező lapon írja meg. — **D. D.** Jövökör. — **Kiss J.** úr cikkkét a jövőben adjuk.

Tarcsafalvi Fejedelem és papja czimű kitünő egyháztörténelmi népszerű költemény még kapható. Egy pld 10 kr., 2J pld. 1 frt.

TARTALOM: Isten dicsérete. (Költemény.) Nagy Lajos. 41. l. — A nagy ünnep. B. Gy. 42. l. — A belvilág. Martineau. 43. l. — Ima. 44. l. — Mi a boldogság? (Költemény.) Végh Mátyás. 44. l. — Az elkormosodott énekes könyv. Grätz Mór. 45. l. — Nők világa. 46. l. — Törvényjavaslat. 47. l. — Kriza Sándor. Simó János. 49. l. — A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai Kolozsvárt. 51. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 53. l. — Egyleti élet és munkásság. 55. l.

Nyomatot Gámán-J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)